

HÍREK A

MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUMBÓL

A MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM TÁJÉKOZTATÓ ÉS MŰSORFÜZETE

VI. évfolyam

1.szám

1985

A MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSAI

A HÁZIÁLLATOK KIALAKULÁSA
A HONFOGLALÓ MAGYAROK ÉS A KORA ÁRPÁD-
KOR HÁZIÁLLATAI
A SERTÉSTENYÉSZTÉS TÖRTÉNETE
A SZARVASMARHA-TENYÉSZTÉS TÖRTÉNETE
A MAGYAR BAROMFITENYÉSZTÉS TÖRTÉNETE
A LŐTENYÉSZTÉS TÖRTÉNETE
A JUHTENYÉSZTÉS TÖRTÉNETE
AZ ERŐGÉP TÖRTÉNETE
EKÉK A XVIII–XIX. SZÁZADBAN
VADÁSZAT ÉS VADGAZDÁLKODÁS

A múzeumi kiállítások nyitva — hétfő kivételével — 10–18 óráig (szeptember 1-től hétköznap 10–17 óráig, vasárnap 10–18 óráig).

Felhívjuk kedves látogatóink figyelmét, hogy belső felújítási munkák miatt a fenti kiállítások látogathatók. (Esetleges változásokat a napilapokban közöljük.)

Tanulók és sorkatonák számára állandóan, szombati napokon a felnőttek részére is díjtalan a látogatás.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Barátainak Köre és a TIT Nyugdíjas Agrárszakemberek Klubja tagsági igazolvánnyal rendelkezők ugyancsak díjtalanul látogathatják a Múzeumot.

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM
1367 Városliget, Vajdahunyadvár Telefon: 420–573, 428–573

TUDOMÁNYOS KUTATÁS HÍREI

A levendula Magyarországon

„Megerősíti az embernek lankadt agya-velejét, az fő fájást is elűzi, sőt minden hideg nyavalyáját elveszi, úgy mint az szédelgést, gutta-ütést, álmos-betegséget, görcsöt, reszketést...”. Ki gondolná, hogy ez a csodaszer nem más, mint a levendula, legalábbis több mint háromszáz évvel ezelőtt ennyiféle bajra tartották orvosságnak.

A levendulát, ezt a nyugat-mediterrán területen őshonos és valószínűleg a benedek rendi szerzetesek által hazánkba került gyógy- és dísnövényt évszázadok óta termesztjük.

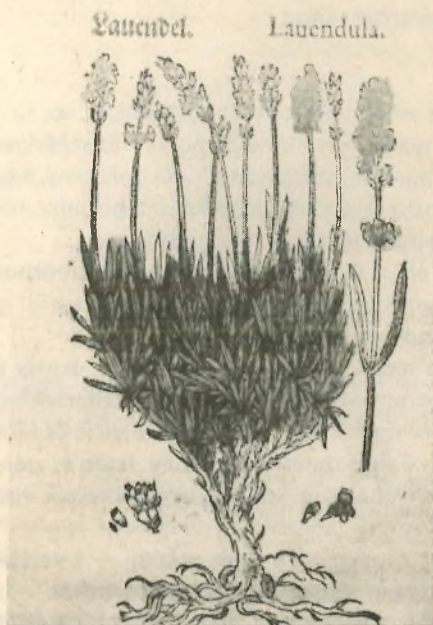
Őseink sokféle módon hasznosították, teába, borba főzve fogyasztották, illóolajat, ecetet, sőt levendulabort is készítettek belőle. Nemcsak gyógyszerként, de levegőfrissítő, illatosító, molyirtó és féregűző szerként is jó hasznát látták. Természetesen a tárkony, izsóp és zsályabokrok mellett a kertek egyik ékessége is volt. Gyakran ültették virágágyások szegénynövényeként.

Napjainkban is él még ez a múlt századi – s valószínűleg francia eredetű – szokás, hogy a levendulát csokorba kötve – ha már nem is hangos szóval dicsérve – júliustól szeptemberig árulják, bizonyítva ezzel, hogy még nem merült egészen feledésbe az egykor oly közkedvelt növény.

Két legismertebb faja a keskenylevelű (francia) és a széleslevelű levendula, de közsímben a kettő spontán hibridje – a helytelenül angolnak nevezett – is.

Égészen az 1970-es évekig Tihany nevezetességeihez tartozott az a francia ültetvény, amelyet Bittera Gyula létesített 1926-ban az apátságtól

bérelt köves, kopár, csúcshegyi lankákon. A tihanyi félsziget délies növényvilágába, a karsztbokorerdős és a sok Földközi-tenger melléki növény alkotta flórába jól illeszkedett a levendulakert, és noha emberi létesítmény volt, mégis a táj természetéhez alkalmazkodott, s néhány év múlva sokan őshonosnak vélték. Az itt párolt levendula olajat az eredeti francia Mont Blanc-típusú olajokkal egyenértékűnek ismerték el, s hamarosan keresetté vált a külföldi piacon is.

A keskenylevelű levendula egykori ábrázolása

A tihanyi telepítés sikerén felbuzdulva egyre többen létesítettek hazánkban levendula ültetvényt. Elsősorban az erőziónak kitett talajokon ültették, hiszen ennek egyik legkitűnőbb megállítója más illóolajnövényekkel együtt a levendula is. Így Akaliban, Pécelen, Daránypusztán is hamarosan illatos levendulatáblák fogadták az arra járókat. Az utóbbi helyen (ma a Pélpusztai Állami Gazdasághoz tartozik) foglalkoztak a felszabadulás után elsőként a gyógynövények nagyüzemi termesztésével.

Mai, nagyüzemi levendulatermesztés

A Pélpusztai Állami Gazdaságon és a Szilasmenti TSz-en kívül (ahol viszonylag még nagyobb arányú termelése folyik), az 1970-es évek koncentrációs törekvései következtében már sajnos csak néhány gazdaságban művelik, főleg a Dunántúl kopáros vidékein és meredekebb lejtésű területein. A termesztés fő célja az illóolajnyerés, de napjainkban egyre inkább nő a kereslet a száraz virág iránt is.

A VI. Magyar Gyógyszerkönyvben hivatalos drogként szereplő virágja és illóolaja főleg idegnyugtató készítmények alkotórésze. Egyéb gazdasági haszna — talajvédő hatás, erodált talajok hasznosítása, közparkokban (pl. Gellérthegy) dísnövényként való termesztése — indokolttá és szükségessé is teszi ennek a gyógynövényünknek további termesztését, aminek jó hírnevét már századunk első felében sikerült megalapozni.

Wohl Lászlóné

A Linzben 1983 őszén tartott Nemzetközi Mértéktörténeti Kongresszus anyagáról 1985 márciusában gyűjteményes kötet jelent meg. Ebben *dr. N.Kiss Istvánnak* „A hivatalos magyar mértékek ismerete a környező államokban a XVIII–XIX. században” címmel tanulmánya jelent meg.

Az NSZK-beli Scripta Mercaturae Verlagnál kiadott „The Development of Agricultural Technology in the 19 th and 20 th Centuries” c. kötetben megjelent *dr. Fehér György* „Kunstdüngung in Ungarn vor 1914” c. tanulmánya.

1985 januárban megjelent *Ernst József* „A császári aláírástól a mezőgazdasági kombinátig” c. tanulmánya.

Takács István muzeológus a háziállatok kialakulásáról és a házasítás okozta változásokról előadást tartott a kaposvári Mezőgazdasági Főiskolán.

A Jahrbuch für Geschichte des Feudalismus (NDK) 1984. évi kötetében *dr. N.Kiss Istvánnak* tanulmánya jelent meg „Az ár- és vásárlóerő-eltolódás a német, osztrák és magyar Duna-völgyben a XVI–XVIII. században” címmel.

Az MTA Mezőgazdasági Kutató Intézetben Martonvásáron *dr. Fehér György* muzeológus előadást tartott „A mezőgazdasági kutatás kialakulása Magyarországon” címmel február 25-én.

Február 27-én a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Klubjában *dr. Für Lajos* „Magyarságtudomány – múlt és jelen” címmel előadást tartott.

dr. Knézy Juditnak a Szennai Szabadtéri Néprajzi Gyűjteményről szóló német nyelvű tanulmánya megjelent a sanoki (Lengyelország) Scansenologia 1985-ös kötetében.

Nagykőrösön március 29–31 között „Falvak, mezővárosok az Alföldön” címmel interdiszciplináris tudományos tanácskozást rendezett a Művelődési Minisztérium és a Nagykőrösi Arany János Múzeum. Ezen a tanácskozáson *dr. Für Lajos* „Az Alföld agrárkultúrájának főbb jellemvonásai a XIX. század második felében, a XX. század elején” címmel előadást tartott.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum gondozásában megjelent az „Agrártörténeti életrajzok” c. könyv, melyet a Múzeum munkatársai írtak. Szerkesztette: *dr. Für Lajos* és *dr. Pintér János*. A több mint 700 oldalas kiadvány a magyar agrármúlt 88 kiemelkedő egyéniségének életét és munkásságát ismerteti.

KIÁLLÍTÁSOK, ESEMÉNYEK GYŰJTEMÉNYTÁRI HÍREK

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum 1984. évi munkájáról

A Múzeum 1984. évi feladatait a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium Szakoktatási és Kutatási Főosztályának jóváhagyása alapján végezte.

A legfontosabb feladat a Múzeum központjának, állandó kiállításainak és filiáléinak rendeltetésszerű üzemeltetése és a Vajdahunyadvárban a felújítási munkák végzése volt.

A belső felújítási munka folytatódott úgy, hogy az építkezés miatt egy napra sem volt zárva a Múzeum. (Keszthelyen pénzügyi fedezet hiányában nem lehetett elkezdni a felújítási munkálatokat.)

A vidéki filiálék karbantartása folyamatos volt. Kiemelt karbantartást végeztünk Keszthelyen. Ezenkívül — megbízásból — Badacsonyan és Boglárlellén is megtörtént a kiállítások karbantartása.

Elkészült „A baromfitenyésztés és feldolgozás története” és Szilvásváradon „A lipicai ló története” c. állandó kiállítás, továbbá „A halászat története” és a „Természetvédelem Magyarországon” című állandó kiállítások forgatókönyve. A feladattervben előírányzott valamennyi időszaki kiállítás megrendezésre került.

1984-ben is elsősorban kiállításainkkal szolgáltuk a közművelődést. Tovább szélesítettük a múzeumpedagógiai tevékenységet. Pedagógus továbbképzést rendszeresen tartottunk. Változatlanul nagy az érdeklődés a diákpályázatok iránt. Az elmúlt évben közel 3.200 pályamunka érkezett be.

A látogatók száma a Múzeumban 1984-ben meghaladta a 300.000 főt, az előző évhez viszonyítva a növekedés 129.426 fő.

Az „Agrártörténetünk nagyjai” című kiadvány, melyet a Múzeum munkatársai írtak és szerkesztettek, november hónapban nyomdába került (a könyv 1985 márciusában megjelent). Nyomdába került a múzeumi közlemények következő (1984–85) kötete is.

A meglevő kiállításainkról tervbe vett ismertetőket magyar, orosz, angol, német és francia nyelven elkészültek. Újbóli kiadásra került a Georgikon Majormúzeum ismertetője és megjelent egy újabb diászor. A „Tájak–Korok–Múzeumok” sorozat 167. füzetét Múzeumokról szól. Kiadtuk a szőlő és bor ex libris új katalógusát. Egy válogatás az ex librisekből minikönyv formában is napvilágot látott.

A korábbi évek gyakorlatához hasonlóan igen széleskörű és sokoldalú volt a Múzeum hazai és nemzetközi kapcsolata. A többi között szakembercseré váltás történt a Dán Mezőgazdasági Múzeummal és az NDK-beli Alt Schwerin-i Agrártörténeti Múzeummal.

A Múzeum nemzetközi munkájának elismerését jelenti, hogy a Múzeum főigazgatóját az elmúlt év szeptemberében Franciaországban a Mezőgazdasági Múzeumok Nemzetközi Szövetségének kongresszusán három évre – 1987-ig – megválasztották a Szövetség elnökének.

A végzett munkáról felügyeleti főosztályunknak beszámoltunk azzal, hogy a tervben előírányzott feladatokat határidőre teljesítettük.

A beszámolót a felügyeleti főosztály vezetője a következő sorok kíséretében fogadta el:

„A jelentésben foglaltak jól tükrözik a Múzeum vezetésének és dolgozóinak éves munkáját, amiért ezúton is köszönetet mondok. Különösen hasznosnak ítélem a Múzeum megélénkült, igen jó hazai és nemzetközi kapcsolatait, amelyek szélesítését a Múzeum javára a jövőben is fontosnak tartom. Kérem, hogy a Múzeum fejlesztését és a rekonstrukciós munkákat ez évben is kiemelt feladatának tekintse. Ehhez a munkához a Múzeum egész kollektívájának jó erőt, egészséget kívánok.”

Az 1984-es év számokban

A Múzeum központi épületében, a Vajdahunyadvárban az alábbi állandó kiállításokat láthatta a közönség:

<i>A kiállítás címe</i>	<i>Nyitva</i>
A háziállatok kialakulása	egész évben
A honfoglaló magyarok és a kora	egész évben
Árpád—kor háziállatai	
A sertésenyésztés története	egész évben
A szarvasmarha—tenyésztés története	egész évben
A magyar baromfitenyésztés története	március 30-tól
A lótenyésztés története	egész évben
A juhtenyésztés története	egész évben
Az erőgép története	egész évben
Ekék a XVIII—XIX. században	egész évben
Vadászat és vadgazdálkodás	egész évben

E kiállítások látogatóinak száma az év folyamán 309.097 fő. Az előző évinek 172,03%-a, közel 130.000 a látogatók számának az emelkedése. 2.288 csoportban 55.997 iskolai tanuló látogatta meg szervezeten a kiállításainkat.

A látogatók közül 56 országból 51.717 külföldi érkezett. Ez abszolút számban 28.475 fővel több az előző évinél. Az összes látogató 16,7%-a volt külföldi állampolgár.

A fentiekén kívül a Múzeum tulajdonában, illetve gondozásában az alábbi kiállításokat tekinthették meg az érdeklődők:

<i>A kiállítás helye:</i>	<i>A látogatók száma:</i>		
	<i>1983</i>	<i>1984</i>	<i>%</i>
<i>Szilvásvár</i> Lovastörténeti kiállítás	10.064	5.216	51,8
<i>Sümeg</i> Nyereg- és lószerszámtörténeti kiállítás	7.454	5.396	72,4
<i>Tolcsa</i> Borgazdasági Múzeum	1.106	1.598	144,7

<i>Keszthely</i> Georgikon Majormúzeum	42.111	39.997	94,9
<i>Nagycenk</i> Széchenyi Emlékmúzeum *	150.953	158.626	105,1
<i>Budapest–Soroksár</i> Magyar Mezőgazdasági Múzeum kiállítóhelye	3.126	2.290	73,3
<i>Kecskemét–Miklóstelep</i> Mathiász János Borgazdasági Múzeum	1.622	2.124	130,9
<i>Szécsény</i> Kubinyi Ferenc Múzeum *	52.252	56.865	108,8
<i>Szekszárd–Gemenc</i> Vadászati Múzeum	45.865	49.080	107,0
<i>Lajosmizse</i> Tanyamúzeum	12.334	12.369	100,3
<i>Kalocsa</i> Fűszerpaprika kiállítás	22.598	16.672	73,8
<i>Szeged–Mihálytelek</i> Fűszerpaprika kiállítás	2.222	1.712	77,0
<i>Boglárlelle–Szőlőskislak</i> Borgazdasági Múzeum	16.070	17.869	111,2
<i>Felsővadász–Kupa</i> Mezőgazdasági Tájmúzeum	1.410	1.474	104,5
<i>Dég</i> Mezőgazdasági Tájmúzeum	2.775	4.840	174,4
<i>Lébénymiklós</i> Lenin MGTSZ üzemi múzeuma	3.753	2.521	67,2
<i>Cece</i> Mezőgazdasági Tájmúzeum	4.129	7.062	171,0
<i>Kétegyháza</i> Gépfejlődéstörténeti Gyűjtemény	985	1.226	124,5
<i>Békéscsaba</i> Csabai tanya – csókási malom	7.507	8.266	110,1
<i>Szántódpuszta</i> Agrártörténeti kiállítás	21.215	10.916	51,5
<i>Barcs</i> Drávamúzeum *	10.885	13.907	127,8
<i>Badacsony</i> Borgazdasági Múzeum	29.099	25.766	88,5

* Nagycenk, Szécsény, Barcs adatai a megyei múzeumi statisztikában is szerepelnek, így a KMI-nek mi nem jelentjük!

A vidéki állandó kiállítások látogatóinak száma: 445.792 fő. (Az előző évinek 99,2%-a.) Az állandó kiállítások (Vajdahunyadvár és vidék) összes látogatóinak száma: 754.889 fő. Ez a szám az előző évi látogatói számnak 120%-a.

Időszaki kiállítások

A kiállítás címe, időpontja:

A látogatók száma:

„Találkozás a természettel”

NIMRÓD fotókiállítás

március 18. – április 23.

32.404

„A természet egy festő szemével”

Csergezán Pál festőművész kiállítása

március 23. – április 23.

26.720

„Hazánk mezőgazdasága diákszemmel '84”

május 5. – december 31.

226.290

„Az innováció hatása a francia mezőgazdaságra”

INRA kiállítás

május 10. – május 30.

18.992

A fenti számok az állandó kiállítások látogatóinak számában is szerepelnek.

Vándorkiállítások

A kiállítás címe, helye, időpontja:

A látogatók száma:

„Hazánk mezőgazdasága diákszemmel”

képzőművészeti kiállítás

– Budapest Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó

január 1. – december 31.

4.300

– Székesfehérvár Megyei Művelődési Központ

február 1. – május 15.

5.000

– Kecel Általános Művelődési Központ

május 28. – július 15.

3.600

– Császártöltés Művelődési Központ június 1. – augusztus 1.	3.800
– Budapest XIV.ker. Pártkörzet június 19. – október 1.	3.200
– Vaszar Általános Iskola október 20. – dedember 15.	2.900

„Szőlő és bor az ex libriseken”

– Fejér megyei Művelődési Központ és Fejér megyei MEDOSZ június 1. – augusztus 31.	3.000
– Kiskunmajsa Nagyközségi Tanács VB augusztus 15. – 26.	1.800
– Császártöltés Művelődési Központ november 6. – december 31.	2.200

„Barátunk a természet”

– Csillebérc Úttörőváros július 20. – augusztus 20.	3.000
--	-------

A vándorkiállítások látogatóinak száma összesen 32.800 fő. Az idén külföldön nem volt vándorkiállításunk. December hónap folyamán küldtünk ki Dániába gyermekrajz anyagot, melyből 1985 februárban nyílik kiállítás Hørsholmban, a Vadászati és Erdészeti Múzeumban.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum összes állandó és vándorkiállítását 787.689 látogató tekintette meg. Ez az előző évi számnak 113,6%-a.

A Múzeum budapesti Vajdahunyadvárának épületében 285.415 Ft volt a belépődíjakból származó bevétel összege. Ez az előző évi bevétel 116,24%-a.

Sági Pál

Kidolgoztuk a Múzeum gyűjteményeinek egységes szaknyilvántartási rendszerét

A Múzeum sajátos helyzeténél fogva igen sokirányú gyűjtőtevékenységet végez. Gyűjti és nyilvántartásba veszi a mezőgazdasági termelésben és az élelmiszeriparban használt tárgyakat, gépeket, dokumentációkat. Az elmúlt évek során a Múzeum gyűjtőköre egyre bővült, gyűjteményei rendkívül szerteágazóak lettek. Ennek következtében a gyűjtemények nyilvántartása egyre nehezebb lévén, mind sürgetőbbé vált a gyűjtemények nyilvántartásának bővítése, illetve bizonyos mértékig új alapokra való helyezése, korszerűsítése, miáltal a gyűjtés, az archiválás, a kutatás munkái is megkönnyíthetők. A tárgyak leltározásának a módszere az elmúlt évben végleges formában kialakult. Ezzel párhuzamosan azonban elengedhetetlen igényként jelentkezett a nyilvántartási rendszeren belül a tárgyak szakszerű besorolása, azaz a szakozás munkája. Ahhoz, hogy ezt elvégezhessük, szükségessé vált a szakozási rendszer kidolgozása, a szakmutató elkészítése.

A muzeális tárgyak szakmutatójának elkészítésére munkacsoport alakult. E csoport kettős céllal működött. Egyrészt arra törekedett, hogy a tárgyi szakmutatót elkészítse, másrészt arra, hogy az Adattár és a Mezőgazdasági Munkaeszköztörténeti Archivum eddigi szakozási gyakorlatát figyelembe véve egységes szaknyilvántartási rendszert alakítson ki mindhárom múzeumi gyűjteményre. Ügylt arra is, hogy a Munkaeszköztörténeti Archivum már szakozott anyagát — a lehetőség szerint — minél kisebb átcsoportosítással az új szakmutató rendjébe illessze. Ez természetesen — minthogy az egyes témák illetve gyűjtőkörök nagyon is kibővültek — nem volt minden esetben megoldható.

A munkacsoport tevékenységében résztvettek a muzeális tárgyi főosztályok vezetői, muzeológusai, az Adattári Osztály vezetője, a Mezőgazdasági Munkaeszköztörténeti Archivum vezetője és a tárgyi anyag nyilvántartásvezetője.

A szakozási útmutató elkészítéséhez az alapot az agrártörténeti dokumentációk rendszerezésének útmutatója és a Mezőgazdasági Munkaeszköztörténeti Archivum szakmutatója szolgáltatta. Az előbbit dr. Wellmann Imre, az utóbbit dr. Balassa Iván irányításával dr. Selmeczi Kovács Attila és dr. Csoma Zsigmond állította össze.

A tárgyakat gyűjtő főosztályok az ágazatuknak megfelelően elkészítették a tárgycsoportoknak, illetve tárgyaknak a tízedes számrendszerbe történő besorolását. A besorolást a munkacsoport megvitatta, majd végleges formába öntötte. Ennek alapján elkészült a szakmutató és a betűrendes mutató. A Múzeum vezetősége a munkacsoport munkáját kiértékelte és az új szakmutató rendszert elfogadta.

A gyűjtemények szaknyilvántartása ettől kezdve az új szakmutató-rendszer szerint történik. Az új szakmutató szerint készülnek a tárgyak utalókartonjai, amelyek tartalmazzák a tárgytípus számát, a tárgy nevét és leltári számát. A tárgyak visszakeresése ilyen módon könnyen megoldható. E rendszer szerint készül a Mezőgazdasági Munkaeszköztörténeti Archivum anyagának a besorolása és az adattári anyag nyilvántartása is. A szakmutató elkészítésénél a Munkaeszköztörténeti Archivum ikonográfiai anyagát is figyelembe vettük. Ezért a számrendszerbe a különböző műveletekre utaló tárgyszavak is bekerültek (pl. szántás stb.).

A munkacsoport megvalósította a Múzeum gyűjteményeinek egységes szaknyilvántartását és ezzel a dokumentum- és tárggyűjtemények szakmutatói teljesen szinkronban, azonos rendszerbe sorolva állnak a kutatás szolgálatára.

Preininger Adolfné

Múzeumunk megújult Könyvtára

Egy könyvtár születése ünnepi pillanat. Ám ünnep egy könyvtár újjászületése is, különösen akkor, amikor egy nagymúltú múzeum könyvtáráról van szó. Hiszen ez a gyűjtemény eseményekben gazdag története során alapítása óta végigkísérte a Magyar Mezőgazdasági Múzeum történetét.

1978–79-ben merült fel a lehetősége annak, hogy a Magyar Mezőgazdasági Múzeum épületéből kiköltöző Növénytár helyiségeiben alakítson ki a Múzeum megfelelő körülményeket a már–már lehetetlen állapotba jutott Könyvtár számára.

A volt társintézmény, a Növénytár által a Múzeum központi termében az 50-es években beépített galériás polcrendszer szinte önmaga kínálta a lehetőséget arra, hogy megőrizve a teremkönyvtár adott formáját, olyanná alakítsuk azt, amely méltó az intézmény, az épületegyüttes korábbi hagyományaihoz, s amely végre lehetőséget ad — elsősorban a Múzeum dolgozói számára — elmélyült olvasótermi kutatómunka végzéséhez.

Igen nagy jelentőségű volt az a döntés, amellyel a Múzeum vezetősége a galériás beépítésű olvasóterem alatt levő földszinti helyiséget könyvtári raktár számára jelölte ki, s amelynek következtében lehetőség nyílt korszerű raktártér kialakítására.

1980-ban az Országos Széchenyi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központja ún. „Üzemeltetési és technológiai javaslat”-ot készített a Könyvtár kialakításával kapcsolatosan. E javaslatnak számunkra igen értékes részét képezte az a raktárbelső—építészeti vázlat, amelynek alapján rövidesen elkészült a raktár rögzített—állványos beépítési terve.

A statisztikai vizsgálatok szerint szükségessé vált a földszinti helyiség fődém—erősítése, amely az Agrober szakembereinek segítségével 1981 novemberére készült el.

Ugyancsak 1981 végére fejeződött be Szanyban a Mezőgépipari Közös Vállalatnál a raktár beépítéséhez szükséges fém—szerkezeti elemek gyártása s 1982 tavaszán (március és június hónapokban) a helyszínen szállítás és beépítés is megtörtént.

Az 1982-es évben került sor az olvasóterem belső berendezéséhez szükséges bútorok beszerzésére, aminél az épület és a terem építészeti adottságait is figyelembe kellett venni. Nem volt könnyű feladat megtalálni azokat a vállalatokat, ahol a megfelelő belső berendezési tárgyak kivitelezését vállalták. Végül Mohácson készültek el a környezetbe illő ülőbútorok és asztalok. 1982-ben készült el a Gép- és Felvonószerelő Vállalat a könyvtári kisméretű teherfelvonó terveivel.

Ezúton is köszönetet mondunk mindazoknak — a felkért vállalatok munkatársainak és a Múzeum szakembereinek — akik e nagy munka során közreműködtek.

Előre átgondolt ütemezéssel indult meg — igazodva az épületfelújítási munkákhoz — a Könyvtár állományának átköltöztetése 1982-ben.

November 30-ával kiürítettük a „Buzogány–tornyot”, majd az Agroinform szakmai javaslatára a „KATHAR GMK” segítségével végeztük a „Kinzó–torony” anyagának szakszerű áttelepítését 1983 június és július hónapjaiban. A két épületrész között, igen sok szintkülönbséggel 2.128 láda könyv, mintegy 80,5 tonna súly került mozgatásra.

A tervezési, kivitelezési és berendezkedési munkálatok közben folyamatosan haladt a könyvtári munka is. A régóta hozzáférhetetlen anyag feldolgozása állt a feladatok középpontjában, amire az új könyvtári elhelyezés végre módot adott.

1983-ban sikerült a Könyvtár bútorzatához illő, 4 db régi stílusú katalógusszekrényt átvenni a Közgazdasági Egyetem Könyvtáráról. A hozzánk került régi bútordarabok rendbehozatalát a Múzeum asztalosműhelye végezte.

Az asztalokon és falakon elhelyezett lámpáink Szarvason készültek, ahol hajdan Tessedik Sámuel iskolája működött. Kiegészíti az olvasóterem berendezését a nagy csillár, a Múzeum képzőművészeti gyűjteményéből származó Tessedik–szobor és két festmény. Egyik Herman Ottót, a nagy természettudóst, a másik Kosutány Tamást, kiváló agrárszakemberrünket ábrázolja. Szép dísze a könyvtári olvasónak az az antik óra, amelynek tisztítását és rendbehozatalát restaurátoraink és asztalosaink segítségével a Könyvtár dolgozói végezték el.

1984 augusztus elejére mód nyílt az olvasóterem részleges használatára.

Igen nagy feladatot jelentett a kivételesen nagyméretű olvasóterem kézikönyvtári állományának összeállítása. A hatalmas galéria lehetőséget nyújtott a tudományos munkát nagymértékben segítő válogatott gyűjtemény létrehozására.

A 40.000 tételt meghaladó könyv- és a szinte azonos mennyiségű folyóiratállományból a folyóiratok számára 18 témacsoportot, a monográfiák és kézikönyvek számára 77 szakcsoportot alakítottunk ki az Egyetemes Tizedes Osztályozás megfelelő főcsoportjaiból. Ennél figyelembe vettük a múzeumi kiállítások témaköreit, a dolgozók kutatási körét, valamint egyéb könyvtári szempontokat is.

Betűrendes cédula-katalógus készült az olvasóteremben elhelyezett könyvekről és folyóiratokról, valamint betűrendes mutató a szakcsoportok vonatkozásában és külön szakkatalógus az elhelyezésnek megfelelően.

Az olvasótermi kézikönyvtár anyagát nem tekintjük lezárt egységnek. Állományának folyamatos gondozását, frissítését állandó feladatának tekinti a Könyvtár.

Ugyancsak nagy terveink vannak a jövőt illetően a régi muzeális értékű könyveink gyarapítása terén is. Hiszen ez a Magyar Mezőgazdasági Múzeum Könyvtárának hagyományosan is legfontosabb feladatát képezi. Új könyvtári elhelyezkedésünk lehetővé tette a vonatkozó anyag külön-gyűjteményként való kezelését.

Bízunk benne, hogy az agrármúlt szakszerű feltárásához megújult Könyvtárunk még hatékonyabban hozzájárul a jövőben.

Taraba Mária

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Könyvtárának újonnan kialakított olvasótermét február 15-én házi ünnepség keretében adtuk át rendeltetésének.

Megérkezett a Windischgrätz trófeagyűjtemény

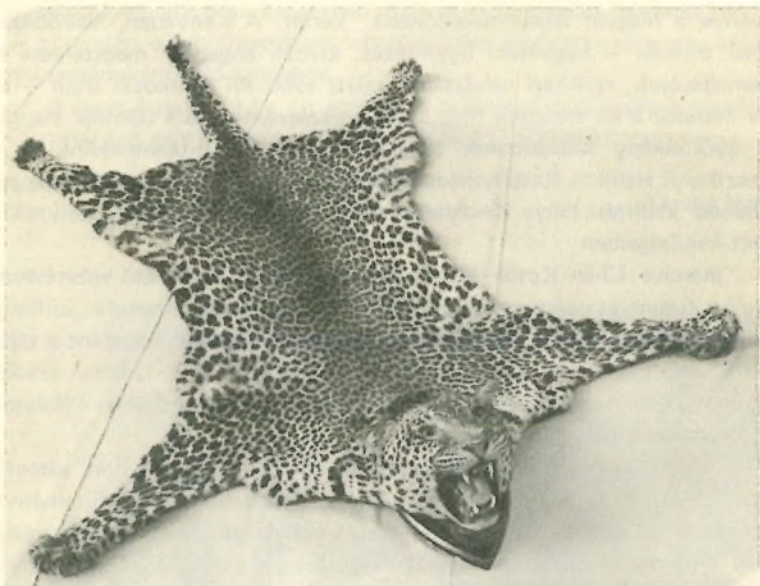
Franz Joseph Windischgrätz herceg, volt magyarországi földbirtokos 1969-ben kelt hagyományozó okirata alapján nagyértékű trófeagyűjteménye a magyar állam tulajdonába került. A Kenyában, Nairobiban lévő trófeák — hagyatéki ügyintézés, kiviteli engedély megszerzése és vámeljárások, szállítási nehézségek miatt több évi várakozás után — ez év március 5-én érkeztek meg Magyarországra. A MÉM döntése alapján a gyűjtemény Múzeumunk tulajdonába került. Intézményünk és a keszthelyi Helikon Kastélymúzeum között létrejött megállapodás alapján állandó kiállítási helye Keszthelyen lesz, a Festetich kastély helyreállított helyiségeiben.

Március 13-án Kotlár Károly vadászati főosztályvezető vezetésével, Vallus Gábor osztályvezetővel, a MÉM kiküldöttjével múzeumi „különítmény” fogadta, a helyi igazgatási és társadalmi szervek, valamint a sajtó élénk érdeklődésétől kísérve, a három teherautón 43 ládában érkező anyagot, melynek kicsomagolásához, átvételéhez, leltározásához a Balaton Múzeum biztosított helyet.

A gyűjtemény kiemelkedő értékére figyelemmel, de a honi vámelőírások miatt is azonnal leltározni kellett a 272 darabból álló gyűjteményt. Múzeumunk szakemberei a rendelkezésre álló igen rövid idő — másfél nap — alatt megfeszített tempóval elvégezték ezt a munkát. A meghatározásnál segítséget nyújtottak a Természettudományi Múzeum és az Országos Trófeabíráló Bizottság munkatársai is.

A trófeák 32 állatfajtát képviselnek. Túlnyomó részük Kelet–Afrikában, Kenyában, Dél–Szudánban és a mai Tanzánia területén zsákmányolt trófea. Elefántagyarak, oroszlán- és leopárdbőrök, orrszarvú tülkök, 15 fajta antilop-, illetve gazellaszarv mellett a világviszonylatban is ritkaságnak számító „sivatagi hiúz”, a Karakal teljes dermoplastikája, varacsokos disznó agyarak, kafferbivaly trófeák képviselik ezt a csoportot. Nem nagyszámú, de igen látványos az Indiában zsákmányolt trófeacsoport: tigrisbőrök kitömött fejvel és külön tigrisfejek is — a világhírű Zimmermann preparátor munkái — örvösmedvebőrök, sambarszarvas agancsok, és kecskeszarvú antilop szarvak. Több mint egyharmada a gyűjteménynek közép–európai trófea. Főképp a harmincas években Magyarországon, Lengyelországban, Ausztriában lőtt őzek agancsai, két erdélyi,

hargitai medvebőr — az egyik világrekord volt a maga idejében, — valamint néhány, már a hetvenes években zsákmányolt arany-, ezüst- és bronzérmes magyar szarvasbika agancsa.

A Windischgrätz-gyűjtemény egyik egzotikus darabja

Sok trófea mellékleteként megtalálható a világranglista, a Rowland Ward's-azonosítási jegye, igen előkelő helyezésekről tanúskodva.

A gyűjtemény leltározása után az anyag fertőtlenítése, újrakonzerválása szükséges, számottevő restaurátor—preparátor munkát is igényel. Minden reményünk megvan arra, hogy látványos, nagy közönségsikerű kiállítást lehet rendezni ebből a hazánkban egyedülálló magángyűjteményből.

Kotlár Károly

A keszthelyi Georgikon Majormúzeum készülő kiállításai

A Mezőgazdasági Múzeum a keszthelyi Georgikon Majormúzeumban az elkövetkezendő évekre tervezi a major 1800-as évek elején épült, cselédlakásokból álló épületszárnyát bemutatni.

Az épületrész helyreállítási terveit az OMF és a Mezőgazdasági Múzeum megbízásából az Ybl Miklós Építőipari és Műszaki Főiskola Épülettervezési Tanszéki Csoportja készítette el.

A bemutatandó épületszárnyban átfogó ismereteket szeretnénk nyújtani a Festetics uradalom, valamint különösen a Georgikon major-szerkezetéről. A kiállítás általánosan szól majd az uradalmi alkalmazottakról, cselédekről, pásztorokról, mesteremberekről, feldolgozókról, a Festetics uradalom cselédlakásairól, a felmondás, fegyelmezés intézményéről, a cselédtörvényekről, szerződésekről.

A cselédlakások két helyiségében egy uradalmi kasznár (tárnok) lakás szobáját és konyháját rendezzük be némileg módosabb bútorokkal, használati tárgyakkal, konyhai edényekkel, utalva ezzel a kasznár szerepére, súlyára az uradalmi „hierarchiában”.

A georgikon—majorbeli cselédlakások — az általánosan kialakult gyakorlat szerint — közös konyhával épültek, három szobára (az egyikben két család lakott) jutott egy konyha. A konyha középpadkás, a padka fölé boruló hatalmas, téglaboltozatos szabadkémény gyűjti össze a szabadtűz és a szobai szeneskályhák, illetve tábláskályhák füstjét.

A szobákból és a konyhából nyílnak a cselédek kamrái, ahol az évi élelmiszerüket — lisztet, gabonát, szalonnát — tartották. A cselédlakásokat a fejősjuhászok helyiségei követik, melyeket eredeti rendeltetésük szerint juhászlakásnak és a juhtej feldolgozására kialakított konyhának rendezünk be.

A kiállítást képező tárgyi anyag gyűjtése 1976-ban kezdődött, eddig kb. 500 db tárgyat gyűjtöttünk. Az 1985-ös évben indult egy nagyobb arányú levéltári kutatómunka, melynek célja, eredeti dokumentumokkal érzékeltetni a cselédek életkörülményeit.

A kiállítás megrendezésével tovább szeretnénk gyarapítani azoknak a muzeális létesítményeknek a sorát, amelyek a Festetics György által 1797-ben alapított Georgikonra emlékeztetnek, arra az intézményre, amelynek falai között elsőnek hirdették magasabb szinten a mezőgazdasági ismereteket.

Györke Gézáné — Balázs György

Megemlékezés Mechwart Andrásról a Malomipari Múzeumban

150 éve született Mechwart András a bajorországi Schweinfurtban. 25 éves volt, amikor hazánkba érkezett, és fiatal mérnökként Ganz Ábrahám budai kis öntödéjének szolgálatába lépett. Ettől kezdve 40 éven át tevékenykedett teljes odaadással a Ganz-gyárban, és 25 évig a vállalat vezérigazgatója volt. Számos újítás és találmány, újszerű és jó minőségű gyártmányok tették Mechwart Andrást és a Ganz-gyárat világhírűvé.

Mechwart tiszteletére születésnapjának 150. évfordulóján, 1984. december 6-án gabonaipari és gépipari szakemberek emlékülést tartottak Budapesten a Malomipari Múzeumban. A rendezvény szervezésében részt vett a Magyar Élelmezésipari Tudományos Egyesület (MÉTE) Gabonaipari Szakosztálya, a MÉTE Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága, valamint a Gépipari Tudományos Egyesület (GTE) GANZ–MÁVAG Szervezete.

Az emlékülés elnöksége

A rendezvényen közel százan vettek részt. Jelen volt dr. Holló János akadémikus, a MÉTE elnöke, dr. Lénárt Lajos, a Gabona Tröszt vezérigazgatója, a MÉTE társelnöke, dr. Tóth-Zsiga István, a MÉTE főtítkára, dr. Terplán Zénó egyetemi tanár, a GTE elnöke, dr. Szabó Lóránd, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum főigazgatója, Boros János, a Budapesti Élelmiszeripari Gépgyár és Szerelő Vállalat igazgatója, Gáspár György, a GANZ-MÁVAG Mozdony-, Vagon- és Gépgyár műszaki igazgatója.

Az emlékülésen e sorok írója, a Malomipari Múzeum vezetője elnököl. Megnyitójában rámutatott arra, hogy milyen volt hazánkban a politikai, társadalmi és gazdasági helyzet a múlt században és hogyan befolyásolta ez Mechwart sokoldalú alkotó és szervező tevékenységét.

Dr. Terplán Zénó, a GTE elnöke ismertette és idézte azt a kegyelet- és tiszteletteljes emlékbeszédet, amelyet Mechwart halála után volt munkatársa, a halhatatlan emlékü Bánki Donát tartott.

Pénzes István, a Budapesti ÉLGÉP Vállalat osztályvezetője előadásában ismertette Mechwart életrajzát és vetített képekkel bemutatta jelentősebb találmányait. Foglalkozott a hengerszék, a forgóeke és a motor kapcsolórendszer szabadalmakkal. Megemlékezett arról, hogy munkatársai közül sokakat segített egyetemi katedrához és világhírnévhez.

*Dr. Lénárt Lajos vezérigazgató elhelyezi a Gabona Tröszt koszorúját
Mechwart sírján*

Suba Gábor, a GTE GANZ–MÁVAG Szervezetének titkára Mechwart gyárfejlesztő tevékenységéről tartott előadást. Ismertette a Ganz-gyár történetét, hogyan lett a kis öntödéből Mechwart kiváló tehetségének és fáradhatatlan szervező munkájának eredményeként nemzetközileg is elismert gyáróriás. Kitért arra, hogy Mechwart szívügyének tekintette a szociális gondoskodást is, szociális és kulturális gyári intézmények egész sorát hozta létre.

Az ünnepi rendezvény résztvevői ezután kimentek a Kerepesi úti temetőbe és a tiszteletadás jeléül megkoszorúzták Mechwart Andrást sírját.

A Malomipari Múzeumban az évforduló alkalmából egy kis emlékkiállítást is rendeztek. Ezt hat héten át tekinthették meg a látogatók.

A Magyar Posta emléklevelezőlapot jelentetett meg és postai alkalmazottak december 6-án a Malomipari Múzeumban elsőnap bélyegzővel pecsételték az itt feladott levelezőlapokat és leveleket.

dr. Kirsch János

Március 24-én „*Találkozás a természettel '85*” címmel a Nimród Fotóklubbal közösen készített kiállítást nyitottunk.

Hazánk felszabadulásának 40. évfordulója tiszteletére a Szovjet Kultúra és Tudomány Házával közösen *szovjet mezőgazdasági szakkönyvek* kiállítását rendeztük meg a Múzeumban.

A kiállítást március 29-én dr. Papócsi László mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszterhelyettes nyitotta meg.

Február 20-án a *Bács–Kiskun megyei MAE Nyugdíjas Agrárszakemberek Klubjának* tagjai a Mezőgazdasági Múzeumban tartották összejövetelüket, megismerkedtek a Múzeum tevékenységével.

A *politikai vitafórum* keretében januárban dr. Papócsi László mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszterhelyettes élelmiszergazdaságunk időszerű kérdéseiről, márciusban dr. Bugár Péter, az Állami Egyházügyi Hivatal elnökhelyettese egyházpolitikánk időszerű kérdéseiről tartott előadást.

A MÚZEUM BARÁTI KÖRÉNEK ÉLE Téből

A szécsényi keleti bástya felújítása

Baráti körünk tagjai eddig minden évben végeztek olyan társadalmi munkát, amely méreteiben és értékben is említésre méltó volt. Az eltelt évek alatt így szépen rendbehoztuk a múzeum parkját, korhadt fáktól, több évtizedes szeméttől, törmeléktől tisztítottuk meg, ástunk, kapáltunk és füvesítettünk.

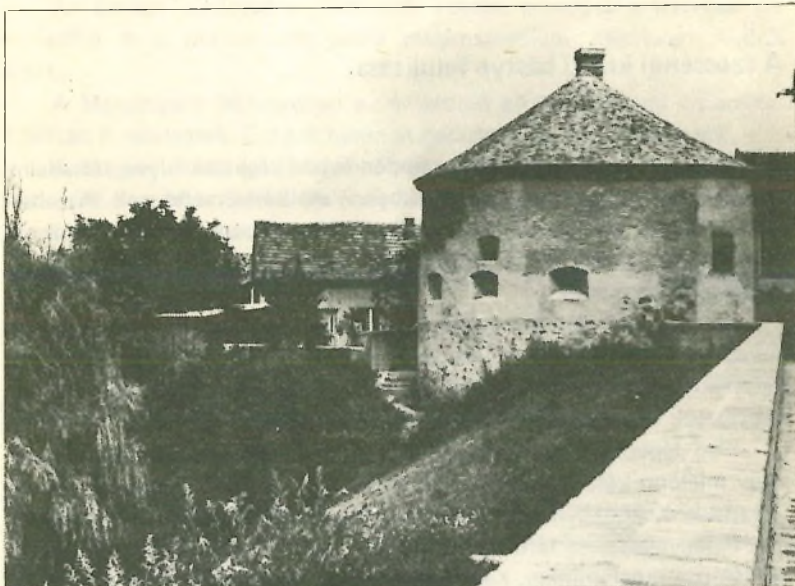
Az 1983-as munkatervünk készítésénél új feladatot tűztünk ki. Az egykori várrendszerhez tartozó — még a II. világháború nyomát viselő, elhanyagolt, szeméttel körülvett — ún. keleti bástya felújítását kezdeményeztük a tanácsnál és ajánlottunk fel társadalmi munkát.

Első lépésként az Országos Műemléki Felügyelőséget kértük meg, hogy mielőbb készítsék el a felújítási tervet. Ezt 1983 februárjában meg is kaptuk. Kezünkben volt már a terv, de nem volt pénz. Ismét a Műemléki Felügyelőséghez fordultunk, hogy az építőanyaghoz szükséges pénzzel támogassanak minket. Kaptunk 150 ezer forintot.

Szeptember elsején a tanács elnöke, az OMF építész, helyi üzem- és vállalatvezetők, a KIOSZ elnöke és a múzeumbaráti kör titkára megbeszélést tartottak a felújítás megkezdéséről. Itt valamennyi jelenlévő vállalt feladatot. Azt hittük, ennyi segítséggel szinte hetek alatt el fog készülni a munka. Azért nem ment olyan könnyen! Az ígért segítség bizony kevésnek bizonyult. Menet közben még igen sokszor kellett anyagot, fuvarart kérni, munkaerőt biztosítani. Még egyszer kaptunk az OMF-től 150 ezer, a Nógrád megyei Múzeumok Igazgatóságától 150 ezer és a Nagyközségi Tanácstól 60 ezer forintot. A pénzbeli támogatás összesen 510 ezer forint volt. Ehhez kellett még ugyanilyen értékű segítség anyagban és munkaerőben, amit a helyi üzemek, a termelőszövetkezet és a baráti kör tagsága biztosítottak..

1983. szeptember 3-án megkezdtek a bontást. A felújítás során – mintegy nyolc hónap alatt – a munka az Országos Műemléki Felügye-
lőség előírásai szerint és felügyelete mellett folyt.

1984. május 4-én este teljesen rendben, tisztán átadtuk a bástyát és
környékét. Másnap, május 5-én itt zajlott le a község mezővárossá nyilvá-
nításának 650. évfordulójára rendezett ünnepség.

A felújított keleti bástya

Hogyan lett ennek a felújításnak gazdája a baráti kör? Úgy hiszem, hogy nagyon komolyan vettük az ígértünket, felajánlásunkat. Úgy gondoltuk, ha mi voltunk a kezdeményezők s a munkát is elkezdtek, akkor kötelességünk azt folytatni a befejezésig. A baráti kör kötelességének érezte, hogy az anyag, a munkaerő rendelkezésre álljon mindvégig. Tény, hogy sok probléma adódott menetközben, de végül is az eredmény a fontos. (Így utólag be kell vallani, igen nagy optimizmus kellett ahhoz, hogy ősz elején, várva a telet, higgyünk abban, hogy el tudunk készülni határ-időre.).

1984. augusztus 15-én a Nógrád megyei Múzeumok Igazgatósága vártörténeti kiállítást nyitott ebben a bástyában. Felső szintjén katonai őrhely, az alsón börtön van berendezve. A megnyitón Földi László tanácselnök méltatta a baráti kör munkáját, s kifejezte óhaját: bárcsak több ilyen közösség lenne a községben.

A vártörténeti kiállítás megnyitása

Köszönet illeti valamennyi jószándékú segítőt: elsősorban az Országos Műemléki Felügyelőséget a tervekért és a pénzügyi támogatásért, a Nógrád megyei Múzeumok Igazgatóságát, a Nagyközségi Tanácsot, a termelőszövetkezetet, a helyi üzemeket, s végül a baráti kör tagságát, akik olyan sokat és olyan becsülettel dolgoztak. Szép példája ez a közösségi munkának.

Horváth Béláné

Ide kívánczik a szécsényi helyi csoport más tevékenységével kapcsolatos hír: Körösi Csoma Sándor születésének 200. évfordulója alkalmából rendezett emlékév eseményeiben való részvételért (kiállítás, műsoros megnyitó, kiadvány, Körösi emlékmúzeum előkészítésének munkálatai) „Kiváló Társadalmi Munkáért” plakettet adományozott az Emlékbizottság a Múzeumbaráti Körnek. A kitüntetést 1984. október 22-én a Parlament Vadásztermében Sarlós István elvtárs adta át a Kör elnökének és titkárnak.

Beszámoló a sellyei helyi csoport közgyűléséről

Decemberi közgyűlésük alkalmával sikerült meglátogatni a főként diákokból és tanáraikból álló sellyei helyi csoportot, mely 1979-ben alakult a Mezőgazdasági Szakmunkásképző és Munkástovábbképző Intézet keretében. Fő szervezője Fekete Sándor tanár, akinek korábbi múzeumépítő tevékenysége, az Ormányság kutatásában való aktív részvétele közismert. A sellyei talpasház rekonstrukciójában, e ház telkére régi gazdasági épületek áttelepítésében, az épületek berendezéséhez tárgyak gyűjtésében érdemei elévülhetetlenek. Ugyancsak segített a helytörténeti és néprajzi kiállítás létrehozásában. Ezek a múzeumi egységek a megyei múzeumigazgatósághoz tartoznak.

A Szakiskola keretében meginduló hely- és gazdaságtörténeti gyűjtőmunkában nagyszerűen tudta hasznosítani néprajzi tapasztalatait. Ez nyilvánult meg abban a segítségben, amelyet a „Hazánk mezőgazdasága diákszemmel” című pályázatunkon résztvevő tanítványainak tudott nyújtani. Sajnos kevesen vállalták a gyűjtő — és feldolgozó munkát a diákok közül, de szinte minden évben díjat nyertek: paraszti gazdálkodás, vásárok, piacok néprajza, régi kismesterségek, cselédélet, parasztok, pásztorok, cselédek gyermekeinek munkára nevelése c. témákban. Jelenleg esett a pályázatkészítési kedv, s az elsősökből kísérelnek meg új vállalkozókat szervezni.

Munkájuk másik területe a muzeális értékű, elsősorban a betakarítással kapcsolatos gépek felderítése, adataik gyűjtése és bejelentése.

Jelenleg 18 védett gépük van. Foglalkoznak továbbá agrártörténeti, illetve műemléki jellegű épületek felderítésével is. Kutatnak továbbra is a kisparaszti gazdálkodás, kihaló kismesterségek körében. E téren a tárggyűjtés kiterjesztését tervezik.

Az utóbbi két évben a fotószakkörrel együttműködve fellendült a fotózási kedv. Az Intézet vezetősége erkölcsileg, anyagilag támogatta ezeket a törekvéseket, melyek eredményeként színes diasorozat és videofilm készült az Ormányságról, videofilm a bolyi kiállításról.

A közgyűlésen javasolták, hogy hirdessen a Magyar Mezőgazdasági Múzeum pályázatot videofilmek készítésére a baráti körökben tevékenykedő amatőr fotósok számára.

dr. Knézy Judit

A fűzesgyarmati tájház a Múzeumbaráti Kör Helyi Csoportja gondozásában

A ház 1880-ban épült, tulajdonosa Gidai József paraszt-kovács. Az épület téglány (téglaalap) alaprajzú, négyszeresen tagolt, egymáshoz kapcsolódó helyiségekből áll.

Szoba — konyha — szoba a főépületben, kamra — istálló — kovácsműhely, majd faskamra — baromfió — disznóól következik. Tetőzete a főépületen nád, a melléképületen hód farkú cserép.

A műemléknek nyilvánított épületet a Békés megyei Tanács Művelődésügyi Osztálya vásárolta meg az örökösöktől, s egyben a Fűzesgyarmaton működő Helytörténeti Szakkört bízta meg az épület gondozásával és ápolásával. Ez a kör zömmel nyugdíjasokból és gyerekekből tevődik össze. A gyűjtést megkezdték, de sem az épület karbantartását, sem a helyiségek berendezését nem végezték el. Így a Községi Tanács közreműködésével olyan megállapodást kötöttünk 1983. február 7-én a Művelődésügyi Osztállyal, hogy csoportunk az épületet eredeti formájában helyreállítja, felújítja, karbantartja, berendezi, a meglévő gyűjteményt gondozza és gyarapítja.

Csoportunk 87 főből áll, zömmel a termelőszövetkezet tagjai. Az elnöki tisztséget a termelőszövetkezet elnöke tölti be.

A központi ellátmányon kívül a szövetkezet anyagi támogatásából gazdálkodunk. A Tájház eddigi karbantartása, felújítása 60 ezer forintba került, ennek 80%-át és a kivitelező szakembereket is a szövetkezet biztosította. A nyitvatartást és folyamatos működést egy gondnok alkalmazásával oldjuk meg, aki nagyon nagy odaadással és lelkiismerettel végzi feladatát. Az átvett tárgyak nagyon elhanyagolt állapotúak és rendszerezetlenek voltak. A csoport tagjai és a gondnok rendbehozták ezeket, funkciójuknak megfelelően elhelyezték, a hiányzó eszközöket, tárgyakat összegyűjtötték. Így kialakítottunk egy paraszt szobát — konyhát, egy kamrát és egy eredeti eszközökkel berendezett kovácsműhelyt.

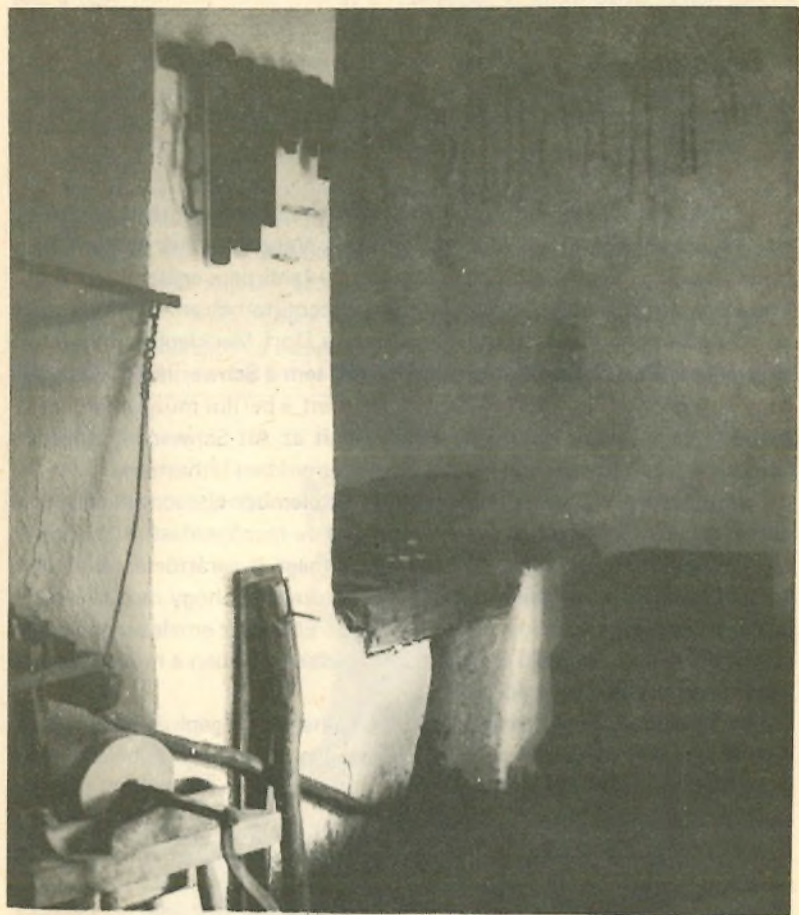
A tárgyakat, eszközöket beletároltuk, most közel 600 db tárgyunk van. Csoportunk rendelkezik filmfelvevő- és fényképezőgéppel, magnóval, így folyamatosan megörökítjük a jelen eseményeit, idős emberek visszaemlékezéseit magnószalagra rögzítjük.

Mivel az épülethez nem tartozik mezőgazdasági eszközök tárolására alkalmas színpad, ezért szeretnénk az udvarra építeni egyet, hogy el tudjuk helyezni benne a begyűjtött eszközöket. A felújítási munkát is tovább kell folytatni. A főépület hátsó fala az istállónál és a kamránál félig kidőlt, újra kell falazni.

A látogatókat hetente két alkalommal fogadjuk, évente, csoportokkal együtt 4–500 fő tekinti meg a Tájházat. Jó a kapcsolatunk az általános iskolával, segítettünk az úttörőknek felszabadulási emlékek, dokumentumok gyűjtésében.

Koós Istvánné

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Barátainak Köre március 25-én tartotta ügyvezető elnökségi ülését.

Kovácsműhely részlete

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

Az Agrarhistorisches Museum Alt Schwerinben

1984 októberében múzeumaink közötti csereegyezmény keretében Réz Gyula kollegával az NDK-ban voltunk. Vendéglátóink mindent megtettek, hogy a történelmi Mecklenburgból — ami nem egészen fedi a mai közigazgatási beosztást — minél többet megmutathassanak. De itt most sem a Schwerin—Muess-i skanzenről, sem a Dorf Mecklenburgban látott helytörténeti múzeumról és gépkiállításról, sem a Schwerinben, Göstrowban, Malchowban és környékükben, valamint a berlini múzeumokban láttakra nem akarok kitérni, csak arra, amit az Alt Schwerin-i múzeumban és a hozzá tartozó épületekben, objektumokban láthattunk.

A múzeum kiállításai hagyományos értelemben elsősorban helytörténeti jellegűek, másrészt pedig az utolsó 40 év mezőgazdaságát mutatják be. Az épület, az egykori aratókaszárnya, maga is agrártörténeti értékű. A Dorf Mecklenburg-i fennmaradt listák bizonyítják, hogy magyar aratók is elkerültek erre a vidékre a század elején. Ebben az emeletes épületben van a 300 lelket számláló község népi stílusban, részben a múzeum anyagából berendezett vendéglője is.

A különálló, földszintes épületekben elhelyezett gépkiállításukon kapott helyet egy kimustrált háborús repülőgép, amely utóbb békés mezőgazdasági célokat szolgált. A komplett kovácsműhelyt utolsó mestere segítette áttelepíteni erre az egyébként hangulatos tavas—nyírfás vidékre. A paraszti háztartások és gazdaságok kisebb méretű eszközeit példás rendben és áttekinthetően raktározzák a múzeum padlásterében. Áttekinthető, de nem feldolgozott az az óriási mennyiségű eke, mezőgazdasági gép, amit 5 hatalmas, volt uradalmi istállóban helyeztek el. A 70-es években nagy összeget kaptak a gyűjtésre, de a feldolgozásra nincs elegendő pénz, a karbantartásra is alig jut.

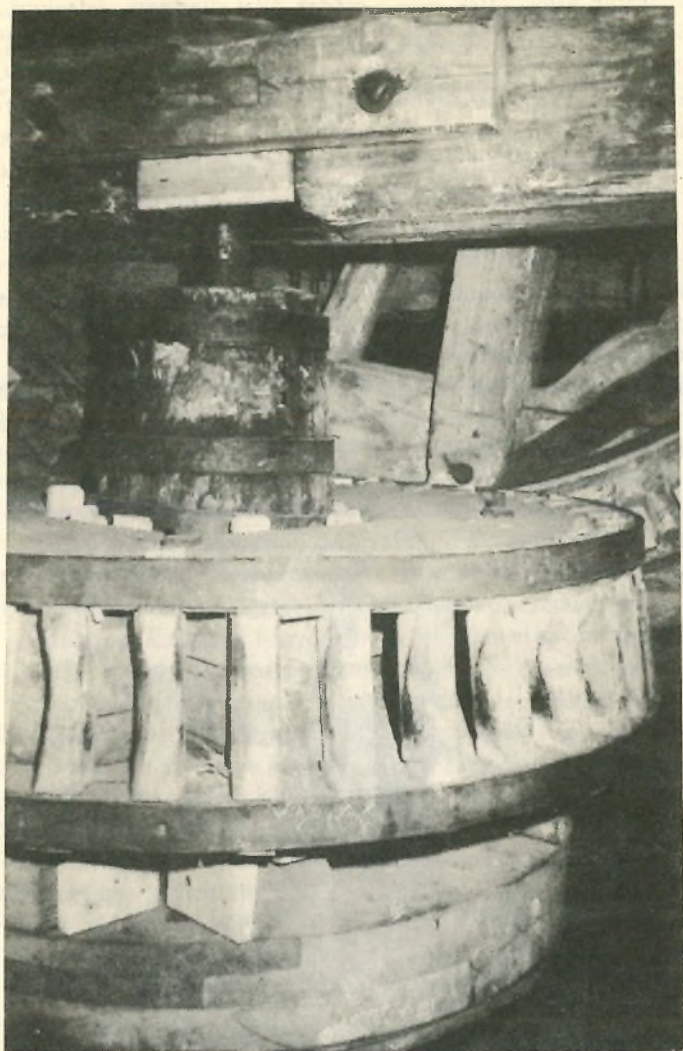
Érdekesen valósították meg a svédek által elindított „jelenkori dokumentáció”-t. A volt uradalmi cselédlakásokban nemcsak a századforduló ilyen jellegű lakásait mutatják be, hanem megvették egy, a 60-as években itt élt 5 tagú gazdálkodó család teljes berendezését, a bútoroktól, a fehérneműn, ruházaton át a fogkeféig. A kiköltözött család ezen a pénzen azután lakást vett a falu egyetlen 4 emeletes, modern sorházában. Ez a kutatási-gyűjtési szempont vezette a múzeumot abban is, hogy megszerezze a körzetesítés folytán 1976-ban megszüntetett iskola kémia–fizika tantermét, amelynek felszereltsége ma sem hozna szégyent az oktatásra. Nagyon szembeeső a kontraszt az innen pár méterre levő régi egytantermes iskolával, ahol a padok zsúfoltsága is bizonyítja, hogy a századfordulón itt a környék közel 100 gyereke tanult egyszerre.

Utoljára említem büszkeségüket, a korábban áthelyezett s az idei év folyamán már teljesen elkészülő szélmalmot. Ottlétünkkor külső szindelyezése folyt. Kedvünkért meg is indították a malmot, illetve hagyták, hogy a szél belekapjon a vitorlákba.

Az Alt Schwerin-i szélmalmot

Földyné dr. Virány Judit

A szélmalom erőátviteli szerkezete

Január 5-én a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban járt *Eugene Chovanes* tudományos kutató és *Michael Chovanes* állatorvos az USA Pennsylvania nevű államából dr. Hecker Walter, a Magyar Lovas Szövetség főtitkára kíséretében.

Január 30-án a MEDOSZ Központ vendégeként járt a Mezőgazdasági Múzeumban a Lengyel Mezőgazdasági Dolgozók Szövetsége Országos Tanácsának delegációja *Wojciech Obarski* elnök vezetésével.

Február 18-án *Henryk Kurowski*, az agrártudományok doktora, a Lengyel Tudományos Felsőoktatási és Technológiai Minisztérium főigazgatója — munkatársaival együtt — a Mezőgazdasági Múzeumban járt.

Február 23-án *Earl O. Kehrmeyer* területi kereskedelmi igazgató és *Russ Berna* ügyvezető alelnök, az egész világra kiterjedő Tenyészállatterjesztő Vállalat (USA, California) munkatársai tekintették meg a Mezőgazdasági Múzeumot és a Múzeumról készült filmet.

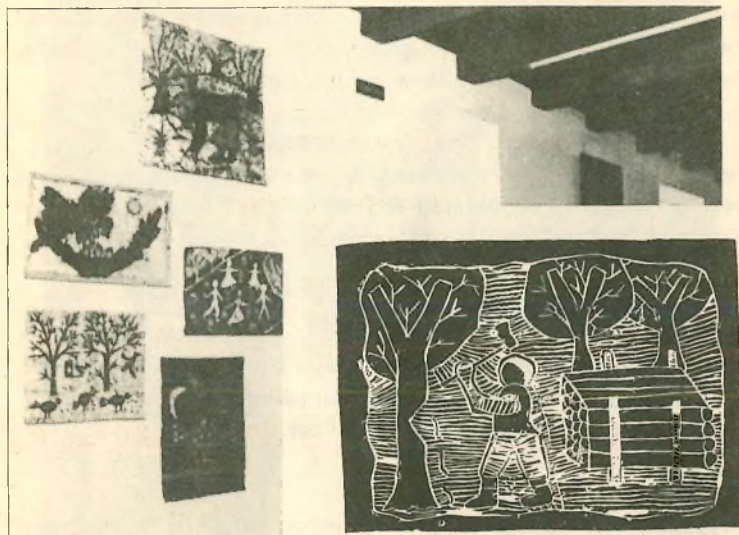
Március 15-én a Mezőgazdasági Múzeumban járt *Colin W. Holloway* (USA), a Világbank munkatársa.

A *hørsholmi (Dánia) Vadászati és Erdészeti Múzeumban* „Magyar vadászat és erdészet diákszemmel” címmel kiállítás nyílt meg Múzeumunk gyermekrajz anyagából. A kiállítás, mely 100 rajzot és batikot foglal magában, február 1-én nyílt meg és június 16-ig tart nyitva. E rendezvénnyel kapcsolatban a *hørsholmi* könyvtár is bemutat néhány magyar gyermekrajzot. A kiállításról írtak az újságok és szóba került egy természettel foglalkozó rádióműsorban is.

A magyar gyerekek magas színvonalú munkái arra bátoríthatják a dán gyerekeket, hogy hasonló munkákat készítsenek. Ez a gondolat ösztönözte a *hørsholmi* múzeumot arra, hogy egy, a miénkhez hasonló

gyermekrajz—pályázatot hirdessen meg. A pályázatnak — mint hírlik — tanárok és diákok körében egyaránt nagy sikere van. A kiállítás anyagát az év második felében Norvégiában is bemutatják.

Részlet a hórsholmi magyar gyermekrajz kiállításból

UNGARSK JAGT OG SKOVBRUG SET AF BØRN

grafik - tegninger - batik

Særudstilling 1/2—16/6 1985

JAGT OG SKOVBRUGSMUSEET
Folehavevej, 2970 Hørsholm

Åbningstider:

1/2—28/2 tor. — søn. 12—16
fra 1/3 daglig 12—16 mandag lukket

A kiállítás plakátja

SZEMÉLYI HÍREK

A Múzeum MSZMP alapszervezete ez év januárjában tartotta vezetőség—választó taggyűlését. Az alapszerv titkárává *Darvas Lászlónét*, vezető-ségi tagoknak *Erdélyi Gizellát* és *Szőnyi Bélát* választották.

Fülöp Éva Mária a Szegedi József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán újkori magyar történelemből „summa cum laude” minősítéssel doktori fokozatot szerzett. Disszertációjának címe: „Szántódpuszta kapitalizmus kori agrártörténete, 1848–1945”.

Oroszi Sándor ez év elején középfokú nyelvvizsgát tett német és esperantó nyelvekből.

Hazánk felszabadulásának 40. évfordulója alkalmából *dr. Pintér János* és *dr. Nováki Gyula* a Munka Érdemrend bronzfokozata, illetőleg *Káldy István* és *Udvary Ágnes* Kiváló Munkáért miniszteri kitüntetésben részesültek

Káldy István átveszi a kitüntetést dr. Szabó Lóránd főigazgatótól

Szeretettel köszöntjük Múzeumunk új dolgozóit: *dr. Pálmány Bélát*, az Agrártörténeti Főosztály Mezőgazdaságtörténeti Osztályának vezetőjét, *Garay Éva* adminisztratív ügyintézőt és *Hegedűs Zoltán* fegyveres őrt.

A MÚZEUM 1985. AUGUSZTUS – SZEPTEMBER HAVI PROGRAMJÁBÓL

KIÁLLÍTÁS

Állandó kiállítások a Vajdahunyadvárban

Lásd a borító belső oldalán!

Időszaki kiállítások

„Hazánk mezőgazdasága diákszemmel '85”
Képzőművészeti kiállítás az általános iskolások
rajz-, kispasztika- és textil-pályamunkáiból

augusztus 16-tól „Mezőgazdaság a képzőművészetben”
Kiállítás a Mezőgazdasági Múzeum képzőművészeti
pályázatának anyagából

RENDEZVÉNYEK

Szabad szombat a Múzeumban

- 11.00 órakor — új mezőgazdasági ismeretterjesztő és természetfilmek
vetítése (szeptember 1-től)
- 15.00 órakor — tárlatvezetés, szakelőadás a TIT-tel közösen
- 15.30 órakor — szakfilmvetítés (szeptember 1-től)

Augusztusban a szakfilmvetítés belső felújítási munkák miatt szünetel. Látogatóink szíves megértését kérjük!

A tárlatvezetéseket, előadásokat a Magyar Mezőgazdasági Múzeum munkatársai tartják.

a u g u s z t u s

- 3-án 15.00 órakor: MEZŐHEGYES 200 ÉVVEL EZELEŐTT
Tárlatvezetés „A lótenyésztés története” c.
kiállításon
Vezető: Ernst József
- 10-én 15.00 órakor: A SZARVASMARHA-TENYÉSZTÉS TÖR-
TÉNETE MAGYARORSZÁGON
Tárlatvezetés „A szarvasmarha-tenyésztés
története” c. kiállításon
Vezető: Vitkay Kálmánné
- 24-én 15.00 órakor: MAGYARORSZÁGI SZÁRAZ-, TAPOSÓ-
ÉS TIPRÓMALMOK
Előadó: Balázs György
- 31-én 15.00 órakor: GÉPEK A SZÁNTÓFÖLDÖN
Tárlatvezetés „Az erőgép története” c. kiállí-
táson
Vezető: dr. Fehér György

s z e p t e m b e r

- 7-én 11.00 órakor film: A kukoricaszár betakarítása és felhasználása
A tenger ékszerése
Szigliget
- 15.00 órakor: AZ ÁLLATTENYÉSZTÉS SZERKEZETI
ÁTALAKULÁSA A SZÁZADFORDULÓN
Tárlatvezetés az állattenyésztési kiállításokon
Vezető: dr. Fülöp Éva
- 15.30 órakor film: Tehénészeti telep rekonstrukció Pusztaszabol-
cson
Őszi portré
- 14-én 11.00 órakor film: Vadmadarak
Integrált növényvédelem
Vizimuzsika

15.00 órákor: A MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM
ÉPÜLETE

Előadó: Udvary Ágnes

15.30 órákor film: Város a Dunánál
Udvarok

21-én 11.00 órákor film: Badacsonyi szőlő- és borkörmelési rendszer
Az őszibarack termesztése
200 millió évesek

15.00 órákor: ÁLLATTENYÉSZTÉSÜNK AZ HORTHY-
KORSZAKBAN

Előadó: dr. Für Lajos

15.30 órákor film: Állattenyésztés Magyarországon
Falu

28-án 11.00 órákor film: A magyar gyümölcs
A gabonaszállítás új módszere
Gímszarvas

15.00 órákor: A MAGYAR SZARVASMARHA-TENYÉSZ-
TÉS TÖRTÉNETE
Tárlatvezetés „A szarvasmarha—tenyésztés
története” c. kiállításon

Vezető: Gecse Lászlóné

15.30 órákor film: Tehenészeti telepek
Húsmarhatartás Gyúron

A tárlatvezetések és mezőgazdasági témájú ismeretterjesztő előadá-
sok megrendelhetők a TIT Budapesti Szervezet Mezőgazdasági Szakosz-
tályától is (Budapest, VIII., Múzeum u. 7., tel.: 336—933).

Vasárnap a múzeumban

Szeptember 1-től ismét várjuk rajzfilm vetítéseinkre a gyerekeket!

11 órákor és 14 órákor Mesemozi

NYÁRI HANGVERSENYEK '85 A VAJDAHUNYADVÁR UDVARÁN

minden vasárnap délelőtt 10.30 órakor — a Kórusok Országos Tanácsa és a Magyar Mezőgazdasági Múzeum rendezésében

augusztus 4., 11., 18., 25. Vám- és Pénzügyőrség Központi Fúvószenekara
Vezető: Galambos János—Galánthay Szabolcs

szeptember 1. Vám- és Pénzügyőrség Központi Fúvószenekara
Vezető: Galambos János—Galánthay Szabolcs

VÁROSLIGETI SÉTÁK NYUJGDÍJASOKNAK

Minden hónap első csütörtök délutánján (augusztus 1-én és szeptember 5-én) 14 órakor. Bemutatjuk a Magyar Mezőgazdasági Múzeum épületét, a budapesti Vajdahunyadvárat. Előzetes igények szerint tárlatvezetést biztosítunk a Múzeum kiállításain, illetve környezet- és természetvédelmi filmeket vetítünk. Nyugdíjas klubok, üzemi kollektívák és egyéni látogatók jelentkezését várjuk a 420—573 és a 425—999 telefonszámon.

MÚZEUMI FOGLALKOZÁSOK NYÁRI NAPKÖZIS TÁBOROK RÉSZÉRE

Ugyancsak a 420—573-as telefonszámon, illetve a Közművelődési Főosztályon személyesen kérhetők legalább egy héttel a látogatás tervezett időpontja előtt.

A múzeumok augusztusi ünnepi nyitvatartási rendje:

augusztus 17. szombat zárva

augusztus 21. szerda zárva

Filmvetítés és szakvezetés kérhető a nyitvatartás ideje alatt. A jelentkezéseket lehetőleg 3 nappal előbb kérjük a 420–573 vagy 428–573 telefonszámon bejelenteni.

A címlapon a budapesti Vajdahunyadvár ún. Kalatin tornya, a hátsó borító belső oldalán az Alpár Ignácnak ihletet adó eredeti műemlék, a brassói Katalin-kapu (XVI. sz.) látható. A hátsó borítón a Vajdahunyadvár kerengője.

Megjelenik negyedévenként. Felelős kiadó: Dr. Szabó Lóránd.
Főszerkesztő: Dr. Für Lajos. Szerkesztő: Udvary Ágnes.
Lektorálta: Sági Pál. Formátum: A/5. Lapengedély száma: III/Kul/
126/1982. Megjelent 700 példányban. ISSN 0230–1075.

